

Notat til Folketings Europaudvalg og Folketingets Kulturudvalg om afgivelse af indlæg i EU-Domstolens præjudicielle sag C-37/24, DADA Music og UPFR

16. april 2024
ZEOG

1. Indledning

En rumænsk domstol har forelagt EU-Domstolen en række præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkning af dels artikel 8, stk. 2, i leje- og lånedirektivet¹, dels artikel 16, stk. 2, andet afsnit, i direktiv om kollektiv forvaltning², sammenholdt med artikel 17 og 52 i EU's Charter om grundlæggende rettigheder.

Sagen drejer sig i det væsentligste om rettighedshaveres ret til et *rimeligt vederlag* efter de nævnte bestemmelser og fortolkningen af dette EU-retlige begreb.

2. Sagens faktiske omstændigheder og juridiske problemstillinger

Den nationale retssag i Rumænien vedrører en tvist mellem en kollektiv forvaltningsorganisation (UPFR) og en radiostation (DADA Music) om, hvorvidt rettighedshaverne har krav på minimumsvederlag for licensering af deres musik, eller om vederlaget i stedet kan beregnes på baggrund af radiostationens reelle indtægter og udgifter. I forbindelse med en lovændring i Rumænien i 2018 ændredes den rumænske ophavsretslov således, at visse kriterier for forhandlingsgrundlaget og fastsættelsesmetoden for det vederlag, som radio- og tv-stationer betaler for anvendelse af kommercielle musikudgivelser i radio- og tv-udsendelser, blev ændret.

I henhold til rumænsk ret har udøvende kunstnere og fonogramfremstillere ret til et *rimeligt vederlag* for direkte eller indirekte brug af musik, der er udgivet i kommercielt øjemed ved radioudsendelse eller ved enhver anden form for overføring til almenheden. Reglerne er udtryk for implementering af artikel 8, stk. 2, i leje- og lånedirektivet. Den rumænske ophavsretslov anfører konkrete metoder for, hvordan det rimelige vederlag skal beregnes. Før lovændringen i 2018 havde radio- og tv-selskaber pligt til at betale et *minimumsvederlag* for brug af kommercielle musikudgivelser. Ved lovændringen i 2018 blev denne del (minimumsvederlaget) af vederlagssystemet ophævet, således at vederlaget beregnes på baggrund af de reelle indtægter.

Hovedproblemstillingen i sagen, som ønskes besvaret med de præjudicielle spørgsmål for EU-Domstolen, er derfor bl.a., om EU-retten er til hinder for national lovgivning, der ikke sikrer et (fast) rimeligt minimumsvederlag til rettighedshaverne. Den forelæggende ret ønsker ligeledes oplyst, hvilke kriterier der kan lægges vægt på ved vurdering af, om vederlag er rimelige. Disse to af sagens problemstillinger er relevante i en dansk kontekst, jf. nedenfor.

3. Relevante retsregler

¹ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/115/EF af 12. december 2006 om udlejnings- og udlånsrettigheder samt om visse andre ophavsretsbeslægtede rettigheder i forbindelse med intellektuel ejendomsret.

² Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/26/EU af 26. februar 2014 om kollektiv forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder samt multiterritoriale licenser for rettigheder til musikværker med henblik på onlineanvendelse i det indre marked.

Leje- og lånedirektivets artikel 8, stk. 2, fastslår, at medlemsstaterne tillægger udøvende kunstnere og fonogramfremstillere ret til vederlag, således at brugeren betaler et rimeligt, samlet vederlag for brugen. Efter artikel 16, stk. 1, i direktivet om kollektiv forvaltning sikrer medlemsstaterne, at kollektive forvaltningsorganisationer og brugere fører forhandlinger om licensering af rettigheder i god tro. Artikel 16, stk. 2, 1. afsnit, fastslår i den forbindelse, at licensbetingelser skal være baseret på objektive og ikke-diskriminerende kriterier. I henhold til artikel 16, stk. 2, andet afsnit, skal rettighedshaverne modtage et passende vederlag for anvendelsen af rettighederne. Det gælder dog, at tariffene for enerettighederne og retten til vederlag skal stå i rimeligt forhold til bl.a. den økonomiske værdi af rettighedernes anvendelse i handlen under hensyntagen til arten og omfanget af anvendelsen.

3. Regeringens interesse og synspunkter

I Danmark foreligger der en såkaldt tvangslicens, hvilket betyder, at rettighedshaverne ikke kan sige nej til udnyttelse af deres musik ved anvendelse i radio- og tv-udsendelser. Til gengæld har de i henhold til ophavsretslovens § 68 krav på at modtage vederlag for udnyttelsen. Vederlaget kan kun gøres gældende gennem en godkendt fællesorganisation (på radio- og tv-området er det Gramex). I Danmark er der en stærk tradition for kollektivt forhandlede aftaler, men med en lovfæstet prøvemulighed hos Ophavsretslicensnævnet, der har kompetence til at afgøre tvister om vederlagets størrelse.

Den danske ophavsretslov indeholder ikke regler om betaling af et *minimumsvederlag*, men minimumsvederlag er en integreret og vigtig del af det *rimelig vederlag*, som rettighedshaverne i Danmark modtager. Dette er bl.a. fastslået gennem praksis fra Ophavsretslicensnævnet og de almindelige domstole.

Formålet med minimumsvederlaget er at sikre, at rettighedshaverne får en rimelig betaling for den tilrådighedsstilling af deres musik, der sker, når fx en radiostation får adgang til at anvende musikken. Det betyder, at fx en radiostation skal betale et minimumsvederlag for det musikkatalog, som den får stillet til rådighed af rettighedshaverne uafhængigt af radiostationens omsætning.

EU-Domstolen har tidligere, bl.a. i sagerne C-245/00 og C-192/04, understreget, at det EU-retlige begreb ”rimeligt vederlag” i artikel 8, stk. 2, i leje- og lånedirektivet er et selvstændigt EU-retligt begreb, som skal fortolkes ensartet inden for EU. Der foreligger ikke en EU-retlig definition af begrebet ”rimeligt vederlag”, og Domstolen har fastslået, at der ikke foreligger nogen objektiv grund, der kan retfærdiggøre, at EU’s retsinstanser fastsætter præcise måder for fastlæggelsen af et ensartet rimeligt vederlag. Det tilkommer ifølge Domstolen medlemsstaterne på deres område selv at fastlægge de mest relevante kriterier for at sikre, at begrebet rimeligt vederlag respekteres inden for de grænser, der er fastsat i EU-retten, da EU-Domstolen ellers ville tvinges til at sætte sig i medlemsstaternes sted.

EU-Domstolen har således hverken opstillet et bindende sæt kriterier for, hvad der udgør et rimeligt vederlag eller kriterier for beregning af dette.

I sagen vil regeringen i forhold til sagens første problemstilling om minimumsvederlag argumentere for, at EU-retten principielt ikke forpligter medlemsstaterne til at fastsætte lovsikrede minimumsvederlag for at sikre, at rettighedshavere modtager et rimeligt vederlag, men lovgivningen bør heller ikke afskære parterne og tvistløsningsorganernes fra det.

I forhold til sagens anden problemstilling om, hvad der udgør et rimeligt vederlag, vil regeringen argumentere for, at Domstolen – i tråd med den linje, den har lagt i den praksis, der er nævnt ovenfor – skal holde fast i, at det tilkommer medlemsstaterne selv at fastlægge de mest relevante kriterier for begrebet ”rimeligt vederlag”.

I en dansk kontekst kan en dom fra EU-Domstolen i sagen potentielt medføre begrænsninger i, hvordan et rimeligt vederlag skal fastsættes. Sagen kan dermed potentielt have betydning for en velfungerende dansk mangeårig praksis og tradition baseret på aftalefrihed og vederlagsmodeller, som tilpasses de forskellige brancherområder, således at et rimeligt betalingsniveau sikres.

Selvom sagen kun vedrører musik på radio- og tv-området, forekommer det nærliggende, at dommen vil kunne få konsekvenser for de fleste danske forvaltningsorganisationer, da minimumsvederlag anvendes bredt i Danmark - ofte i kombination med et omsætningsbestemt vederlag.

På denne baggrund afgiver regeringen indlæg i sagen i overensstemmelse med den ovenfor anførte linje.